

DIE OOS-KAAPSE VERHAAL re DIE VERLIES EN HERSTEL VAN DIE KERKVERBAND IN DIE FAMILIE VAN NG KERKE

Die Sinode van Oos-Kaapland is in die jaar 1973 van die Nederduitse Gereformeerde Kerk in Suid-Afrika, soos wat die Wes-en-Suid-Kaapse Sinode amptelik bekend staan, afgestig. Tot met daardie datum deel hierdie twee kerke dieselfde geskiedenis.

Kerkplanting aan die Kaap van Goeie Hoop vind in 1652 met die koms van Jan van Riebeeck plaas. Vyftig jaar vroeër, in 1602, kom verskillende Hollandse handelsmaatskappye saam in die *Verenigde Oos-Indiese Kompanjie* met die doel om handel met Indië te dryf. Sedert 1622 was sodanige maatskappye ook verplig tot die *beskerming van die openbare geloof*¹. Die bewindhebbers van die *Kompanjie* wou nie slegs dat daar 'n goeie verstandhouding tussen die koloniste en inboorlinge sou bestaan nie. Nee, hulle was ook begerig om die inboorlinge vir die Christendom te wen².

By die nalees van hierdie vroeë geskiedenis val dit op dat gemeentegroei aanvanklik baie stadig was. Die gemeente Kaapstad word in 1665 gestig, en Stellenbosch volg in 1686. Teen 1708, meer as 'n vyftig jaar na kerkplanting, tel die lidmate van Kaapstad maar 130³. Aanvanklik is daar gedurende die eerste jare nog geen diensdoende predikant aan die Kaap nie, en word die geestelike werk deur sieketroosters of godsdiensonderwysers gedoen⁴. Ds Johan van Arckel kom in Augustus 1665 as eerste vaste leraar na Kaapstad, en algaande word die geestelike werk op geordende wyse verrig⁵.

Nadat vir 'n tyd lank alle kinders, ook dié van heidense ouers, gedoop is, besluit die kerkraad van Kaapstad egter dat slawekinders, waarvan die vader of moeder Christen was, tot die Doop toegelaat word, mits hulle *heer en meester of iemand in sy plek as doopgetuie optree*⁶. Ook word bekeerlinge uit die slawekorps, asook plaaslike anderskleuriges, by die plaaslike gemeentes as lidmate ingeskakel⁷.

¹ A Moorrees : Die Nederduitse Gereformeerde Kerk in Suid-Afrika (1652-1873) p2ev

² Ibid p11

³ Ibid p144

⁴ Ibid p11

⁵ Ibid p31

⁶ Ibid p35

⁷ D Crafford : Aan God die dank (1982) p1 lev, p36ev

Hieroor kan daar geen onduidelikheid wees nie :

- Wanneer die vraag ontstaan of sendingwerk die verantwoordelikheid van die kerk of van 'n sendinggenootskap is, teken een-en-sewentig lidmate van die gemeente Wagenmakersvallei (vandag Wellington) 'n versoekskrif waarin hulle verklaar dat hulle begeer dat hul slawe (deur die kerk) in die suiwer Gereformeerde geloof onderrig moet word⁸.

- Wanneer ds Kicherer in 1806 die nuwe leraar van Graaff-Reinet (gestig in 1792) word, preek hy Sondagoggende *in die kerk vir 'n aansienlike gemeente van Christene en heidene*⁹.

- Te Zwartberg (Caledon) word slawe en slavinne met die toestemming van hul eienaars gedoop, nadat hulle in die teenwoordigheid van die gemeente *ondersoek* is : *Die vreugde neem verder toe toe die gedooptes vir die eerste keer tot die nagmaal toegelaat word - sommige eienaars verkies om met hul slawe aan dieselfde tafel aan te sit.....*¹⁰.

Toe daar egter tydens hierdie periode 'n afsonderlike bediening onder persone van 'n ander velkleur begin ontwikkel - deels vanweë die eise van kerugmatiese doeltreffendheid en deels onder die invloed van die bedieningspatroon van sendinggenootskappe - waarsku die kerk terselfdertyd teen 'n verbreking van die eenheid, en by meer as een geleentheid tussen 1826 (die eerste sinode) en 1857 (waar 'n gewraakte besluit geval het) is daarop gewys dat gelowiges vanuit die *heidene* saam moet kan aanbid en saam nagmaal behoort te gebruik as behorende tot dieselfde kerk¹¹.

In die Oos-Kaap groei die kerk vanaf die begin van die 19 de eeu met rasse skrede. Vyf en twintig jaar ná die stigting van die gemeente Graaff-Reinet volg Uitenhage (1817), en daarna Cradock (1818), Somerset-Oos (1825), Colesberg 1826), Glen Lynden (1829) en Albanie (1831). Ook Stockenström word in 1831 tot die kerkverband gevoeg.

Laasgenoemde gemeente had sy ontstaan te danke aan die Engelse bewind wat 'n nedersetting te

⁸ Moorrees, ibid p388

⁹ Ibid p484

¹⁰ Ibid p489 (Oor die groot getalle gekleurdes wat as lidmate toegelaat word sien ook p529ev)

¹¹ Crafford : ibid p36ev

Katrivier vestig as bolwerk teen die invalle van die swart inboorlinge van die gebied. Onder die nedersetters - gekleurdes - was daar diegene wat die regering versoek om 'n NG-leraar aan hulle te voorsien. So word die gemeente in 1831 gestig, en word ds WR Thomson as die eerste leraar te Balfour deur ds Morgan (Somerset-Oos) bevestig.

Na die uitbreek van die sg Katrivier-rebellie word etlike erwe verbeurd verklaar en aan blankes verkoop. Onder die nuwe eienaars tel ook NG-lidmate, en hulle sluit hul by die Stockenström-gemeente aan¹². Vanuit hierdie geleedere kom egter die beswaar wat in 1857 tot die sinode se besluit lei - vanweë die *zwakheid van sommigen* - dat gemeentes wat uit die heidene opgerig word hulle *Christelike voorrechten* in 'n afsonderlike gebou of gestig kon geniet.

Dit is uiters belangrik om raak te sien dat hierdie geen prinsipiële besluit tot afsonderlike kerkvorming was nie. Immers begin die besluit met die uitspraak : *De Synode beschouwt het wenschelijk en schriftmatig, dat onze ledematen uit die Heidenen in onze bestaande gemeenten opgenomen en ingelijfd worden, overal waar zulks geschieden kan*¹³. Veel eerder moet dit as 'n ordereëling gesien word, beskou as in die beste belang van *de bevordering van de zaak van Christus onder de Heidenen*.

Ongelukkig het hierdie besluit tog die weg tot afsonderlike kerkontwikkeling gebaan. Geen wonder dan ook dat die blanke lidmate van die Stockenström-gemeente in 1862 afstig tot die afsonderlike Greykerk-gemeente - steeds deur genoemde ds Thomson bedien¹⁴. Dit dien ook vermeld te word dat lg gemeente op 11 Desember 1983 sou ontbind¹⁵.

Die verdere (ongelukkige) verloop van die geskiedenis is bekend : in 1881 word die NG Sendingkerk gestig, in 1910 die (swart) NG Kerk in Afrika, en in 1968 die (Indiër) Reformed Church in Africa. Gedurende 1994 herenig 'n gedeelte van die NG Kerk in Afrika met die NG Sendingkerk om die Verenigende Gereformeerde Kerk van Suid-Afrika te vorm. Maar die verskeurdheid bly.

Die drang tot die herstel van die kerkverband,

oftewel kerkhereniging, het met die jare egter toegeneem. So vroeg as 1966 word die (tweede) Algemene Sinode van die NG Kerk met 'n voorstel bedien : *Die Hoogeerwaarde Sinode word versoek om te besluit dat opdrag aan die Kommissie vir Aktuele Sake gegee word om, in die lig van die Skrif en die Belydenis, prinsipiële te besin oor die moontlikheid om die eenheid van die NG Kerk (Blank, Kleurling, Bantoe) tot praktiese, organisatoriese uitdrukking te bring en daarvoor te rapporteer*¹⁶. En dit was maar die begin : daarna sou die Algemene Sinode tydens elke vergadering sedert 1986 besluite neem wat die dringende begeerte tot strukturele eenwording van die kerke in die Familie van NG Kerke sou uitspreek¹⁷.

Hierin het die Oos-Kaapse Kerk nie agtergebly nie. Sedert sy afstigting in 1973 is die volgende besluite en aksies geneem op die weg na die herstel van die kerkverband :

- Vanaf die afstigting (1973) was skakeling en samewerking met die NG Sendingkerk, NG Kerk in Afrika en RCA vir die nuwe jong sinode baie belangrik. Daarom is skakelkommissies somer reeds by daardie sinodevergadering goedgekeur¹⁸.

- Tydens die tweede vergadering van die sinode word die volgende besluit geneem : *Die Sinode van Oos-Kaapland het andermaal diep onder die indruk gekom daarvan dat dit nie genoegsaam is dat die lidmate van die Moederkerk en die onderskeie jonger kerke ons wesenseenheid net bely nie, en doen daarom 'n dringende beroep op blanke sowel as nie-blanke Christene om hierdie eenheid ook prakties met die daad te verkondig, soos bv deur die gesindheid wat ons teenoor mekaar betoon, die wyse waarop ons met mekaar praat en sake bespreek, die manier wat ons teenoor mekaar optree. Die sinode doen hierdie beroep met die duidelike besef dat een van die belangrikste vorme van sendingwerk in die omstandighede van vandag, die sendingwerk van die christelike gesindheid en christelike*

¹⁶ Agenda Algemene Sinode (1966) p401 - volgens die Handeling (pt B.X.8 p 564) is hierdie voorstel goedgekeur

¹⁷ Vgl bv Kerk en Samelewing (1986) par 90-92 p16-17; Kerk en Samelewing (1990) par 78-81 p12; Handeling Algemene Sinode (1994) p440; Handeling Algemene Sinode (1998) p516; Handeling Algemene sinode (2002) p578; Handeling Algemene Sinode (2004) p427 en Besluite Algemene Sinode (2007) (Handeling 2007 op datum nog nie beskikbaar nie)

¹⁸ Handeling Sinode Oos-Kaapland (1973) p117, p186

¹² PL Olivier : Ons Gemeentelike Feesalbum (1952) p50

¹³ Sien artikel (*Eenheid en Struktuur in die Nederduitse Gereformeerde Kerkfamilie van Suider-Afrika*) van CM Pauw in DJ Louw (samesteller) : Op die Breuklyn (1985) p128ev

¹⁴ Olivier : *ibid* p50

¹⁵ Handeling Sinode Oos-Kaapland (1987) p4

verhoudinge is¹⁹.

- Ook die volgende besluit word tydens hierdie vergadering geneem : *Aangesien dit met die oog op die toekoms van ons sending 'n saak van absolute dringendheid geword het dat goeie betrekkinge tussen blank en nie-blank en tussen moeder- en dogterkerke uitgebou word, wil die sinode 'n ernstige beroep op kerkrade en ringe doen om deur hul sendingkommissies nouer skakeling op plaaslike vlak met gemeentes van die dogterkerke te bewerkstellig*²⁰.

- 'n Voorstel ter verbetering van volkereverhouding dien voor die vergadering van 1979. Hierin word gevra dat die vergadering opnuut die standpunt van die Algemene Sinode onderskryf waarin kerkrade daarop gewys word dat die gesindheid om anderskleurige gelowiges onder alle omstandighede uit hul erediens te weer in stryd is met vorige besluite. Ook moet die sinode beklemtoon dat die oproep tot nouer kerklike skakeling met die ander drie kerke in die familie - *wat onder andere uitkom in die periodieke bywoning van mekaar se erediens - nie sy motivering vind in die huidige politieke proses in die land nie - dit gaan in die eerste instansie terug op die Skriftuurlike eis ter wille van 'n getuigenis aan die wêreld, nl om die eenheid van die kerk ook sigbaar uit te leef (Joh13:35; Joh 17:21). Verder vra ons huidige sendingsituasie meer as ooit ons groter meelewing van die vier NG Kerke met mekaar. Ongelukig(?) is hierdie voorstel teruggetrek ter wille van 'n amendement wat geoordeel het dat die sinode liefs moet volstaan by sy reeds-genome besluite*²¹.

- Intussen is 'n Skakelkommissie ook tussen die Oos-Kaapse Sinode en die Oos-Kaapse ringe van die NG Sendingkerk gevorm, met die doel om advies en leiding aan gemeentes en ringe van die twee kerke toe te bereid en beplanning te bied. Ook word inligting so onderling uitgeruil, terwyl gesamentlike vertoë tot die owerheid oor knelpunte in die gemeenskappe ook via hierdie kommissie gerig sou word²².

- 'n Besluit wat daarop dui dat die temperatuur in die debat rondom die verhoudinge tussen die kerke in die NG Kerkfamilie aan die styg was, word tydens die sinodevergadering van 1983 geneem. Voor die vergadering dien die volgende

voorstel : *Die sinode wil dit weereens onder die aandag van kerkrade en lidmate bring dat die kerk se amptelike standpunt toe ons verhoudinge met die NGKA, NGSK en RCA in die boekie "Ras, Volk en Nasie" vervat is. Dit word van kerkrade verwag om nie in stryd met sinodebesluite op te tree nie, maar om duidelike en doelgerigte leiding te gee toe die implementering daarvan in die gemeentes. Lidmate word gemaan om nie die taak van leraars en kerkrade te bemoeilik deur liefdelose kritiek en optrede wanneer in loyaliteit en gehoorsaamheid aan die kerk gehandel word nie. 'n Amendement met die volgende inhoud word op genoemde voorstel gestel : *Die sinode doen 'n beroep op kerkrade om in hulle verhouding met die NGSK, NGKA en RCA en hulle lidmate volgens die besluite van die Algemene Sinode en met omsigtigheid te handel en die implementering daarvan volgens plaaslike omstandighede. Die amendement is uiteindelik met 'n klein meerderheidstem (145/137) aanvaar om sodoende die besluit van die vergadering te word. Ons kan ons dit goed indink dat hierdie besluit waarskynlik deur 'n lang en warm debat voorafgegaan is, en 'n leraar-afgevaardigde het dan ook sy minderheidstem laat aanteken omdat die amendement die wese of essensie van die voorstel verander en daarom nie meer 'n amendement is nie, maar 'n ander voorstel*²³.*

Dit is duidelik : ook in die Oos-Kaapse Kerk was die tafel nou gedek vir dit wat drie jaar later die kerklike landskap sou verander : die Algemene Sinode se besluite toe die verhouding tussen die kerk en die samelewing.

- Wanneer *Kerk en Samelewing (1986)* voor die sinodevergadering van 1987 dien, besluit die sinode om die Algemene Sinode met die volgende voorstel toe paragrawe 265/266 te bedien : *Geloof in die Drieënige God en sy openbaring in die Skrif is die fundamentele voorwaarde vir enigeen om 'n lidmaat van 'n gemeente van die Ned Geref Kerk te word. Die Ned Geref Kerk vereis egter ook dat hierdie geloof opreg bely en uitgeleef moet word soos dit verwoord is in die aanvaarde Belydenisskrifte, nl die Nederlandse Geloofsbelydenis, die Heidelbergse Kategismus en die Dordtse Leerreëls*²⁴.

- By dieselfde vergadering dien ook 'n beskrywingspunt betreffende 'n model vir kerkeenheid - 'n beskrywingspunt wat sy tyd ver vooruit was, maar waarvan die vorm waarin dit aangebied is nie vir die vergadering ontvanklik

¹⁹ Handeling Sinode Oos-Kaapland (1975) p484

²⁰ Handeling Sinode Oos-Kaapland (1975) p183, p501

²¹ Handeling Sinode Oos-Kaapland (1979) p414-415

²² Handeling Sinode Oos-Kaapland (1979) p239

²³ Handeling Sinode Oos-Kaapland (1983) p415

²⁴ Handeling Sinode Oos-Kaapland (1987) p383

was nie²⁵ : *Afsonderlike gemeentes en kerkrade bly voortbestaan, maar binne die een nuwe kerkverband. Enige lidmaat kan binne die kerkverband te enige tyd, indien omstandighede sodanig is, sy atestaat na enige van die vier gemeentes binne die NG Kerk-familie oordra, en daarmee op kerkordelike en verantwoordelike wyse gehandel word. Op ringsvlak en verder is daar net een ring, een sinode en een Algemene Sinode*²⁶.

- Hierdie sinodevergadering neem voorts kennis van die beginsels vervat in 'n beskrywingspunt, ingestuur deur die Ring van Albanie, en wat handel oor die *faktore wat gemeentevorming behoort te bepaal, nl geografiese omstandighede, taal en beleving as kommunikasie, en vrye assosiasie op grond van die geloof in Christus. Gemeentes wat so gevorm word tree dan met mekaar in dieselfde rings-, sinodale- en Algemene Sinodale verband*²⁷. Die saak word vir verdere studie na 'n kommissie van die sinode verwys vir verslag aan die Sinodale Kommissie²⁸.

- Andermaal bevestig die sinodevergadering van 1991 die Sinode se welbekende standpunte as hy die besluite en optrede van die Sinodale Kommissie kondoneer : *Die Sinodale Kommissie onderskryf die gedagte van kontak en samewerking tussen die verskillende gemeentes van die NG-Kerkfamilie, selfs die daarstelling van samewerkingstrukture waarvan die Skakelkommissie 'n voorbeeld is..... Die NG Kerke erken die noodsaaklikheid vir geestelike en sigbare eenheid, maar is tans nog nie gereed om aan te dui hoedanig die moontlike strukturele model daar moet uitsien nie..... Die Sinodale Kommissie sal (eers) 'n Gereformeerde-kerkregtelike begroning vir die "gesamentlike ring" wil ontvang.....dit is onduidelik watter bevoegdheid 'n ring van 'n ander kerkverband in die uitvoering van die taak van 'n ring van die NG Kerk kan hê.....die vorme waarin sigbare eenheid tot uitdrukking kan kom kan nie deur meerdere vergaderings op mindere vergaderings afgeforseer word nie.....*²⁹

- Gedurende Junie 1995 besluit die Sinodale Kommissie om ringe, gemeentes en lidmate te versoek om kommentaar te lewe op die Algemene Sinode van 1994 se besluit ten opsigte van

kerkvereniging. Die algemene gevoel onder die ringe wat terugrapporteer was dat daar duidelike Skrifbeginsels is wat na besliste kerkeenheid verwys : *Die eenheidstrewer binne die NG Kerk-familie is op sigself genome skriftuurlik korrek*³⁰.

- Ten opsigte van die Belydenis van Belhar word besluit : *Die Sinode van Oos-Kaapland vereenselwig hom met die ASK se hantering van die Belharbelydenis en Kerk en Sameleving as basis vir die gesprek met die VGK. Ook word besluit dat die Belharbelydenis nie as belydenisskrif aanbeveel word nie, maar saam met Kerk en Sameleving as 'n beleidsdokument deel van die eenwordingsgesprek sal vorm*³¹.

- Onder die besluite wat ná die vergadering van 1995 aan kerkrade en gemeentes deurgegee word is die volgende : *Dit is uit die kommentaar duidelik dat die geestelike karakter van die eenheid in Christus dikwels gebruik word om verskeurdheid te legitimeer en kerkeenheid af te wys. Dit kan in die lig van die Skrif en die Gereformeerde belydenisskrifte nie aanvaar word nie. So word die radikale verlossing en die vernuwning wat Christus gebring het, aangetas. Voorts : Dit is nodig om tussen verskeidenheid en verskeurdheid te onderskei. Verskeidenheid tussen mense hef nooit die eis tot kerkeenheid op nie, maar het praktiese implikasies vir die wyse waarop die kerkeenheid georganiseer word. In die Suid-Afrika van 1995 is dit baie moeilik om die konsep van verskeidenheid te suiwer van motiewe soos verskeurdheid en rassisme. Dit is duidelik dat die eenheid die Skriftuurlike opdrag is, nie die verskeidenheid nie. Die eenheid word in die belydenisskrifte bely, nie die verskeidenheid nie. Verder is dit ook so dat die verskeidenheid deur Christus se verlossingswerk gerelativeer is (Gal 3:28), en daarom nie gebruik mag word om die eenheid weg te kalwe nie. Die verskeidenheid moet egter deeglik verreken word in die daarstel van eenheidsstrukture*³².

- Hierdie vergadering betreur die kerklike verskeurdheid soos dit na vore kom in onderlinge wantroue, gebrekkige liefdesbetoon en die ontbrekende gemeenskap van die gelowiges. Ook vereenselwig hy homself met die besluit van die Algemene Sinode van 1994 wat in verband met kerkeenheid geneem is, en hy verheug hom oor tekens van die eenheid in Christus wat reeds waargeneem kan word³³.

²⁵ Handeling Sinode Oos-Kaapland (1987) p313

²⁶ Handeling Sinode Oos-Kaapland (1987) p308

²⁷ Handeling Sinode Oos-Kaapland (1987)

p307ev

²⁸ Handeling Sinode Oos-Kaapland (1987) p384

²⁹ Handeling Sinode Oos-Kaapland (1991) p13-

14

³⁰ Handeling Sinode Oos-Kaapland (1995) p 313

³¹ Handeling Sinode Oos-Kaapland (1995) p390

³² Handeling Sinode Oos-Kaapland (1995) p333

³³ Handeling Sinode Oos-Kaapland (1995) p334

- Die volgende beskrywingspunt, ingestuur deur die Sinodale Kommissie, word goedgekeur : *Die Sinode van Oos-Kaapland besluit om in gesprek te tree met die Verenigende Gereformeerde Kerk oor die eenwording van gemeentes van die twee kerke in die Oos-Kaapstreek.* As deel van die motivering vir die besluit dien die feit dat veral in die Oos-Kaapse platteland 'n groeiende aantal gemeentes van beide kerke 'n stryd om voortbestaan voer. Eenwording van gemeentes op plaaslike vlak kan die oplossing bied vir die voortbestaan van die kerk in die betrokke gemeenskap. Hierdie besluit het ten doel om aan gemeentes van beide kerke die vryheid te gee om met mekaar oor samewerking en eenwording te onderhandel. *So 'n verenigde gemeente sou byvoorbeeld self kan besluit oor hoe en by watter kerkverband hy (voorlopig) inskakel en daarvoor aansoek doen*³⁴.

- 'n Verdere besluit van die vergadering van 1995 was dat ringe jaarliks via visitasie verslag sal ontvang van gemeentes oor die verloop van die gesprekke met die res van die NG-kerkfamilie, op plaaslike vlak, en dat die ringe dan ook op jaarlikse basis aan die Sinodale Kommissie hieroor rapporteer³⁵.

- In die verslag van die Sinodale Kommissie aan die sinodevergadering van 1999 word vermeld dat, in antwoord op 'n skrywe van 'n bekommerde kerkraad, die voorsitter die kommissie se besluit aan die kerkraad gekommunikeer het : *Die kerk is één in sy wese - die vraag wat tans druk bespreek word is die vraag : Hoe lyk hierdie eenheid in die praktyk? Uit die terugvoer wat uit die ringe en gemeentes ontvang is is dit duidelik dat tans eerlik geworstel word met o a hierdie vraag*³⁶.

- Uit verslae voor die vergadering van 1999 is dit duidelik dat die Sinodale Kommissie in die reses (sedert die vergadering van 1995) groot erns gemaak het met die sinodebesluit om die gesprek op gemeente- en ringsvlak te stimuleer. 'n Gespreksdokument re kerkvereniging en die Belharbelydenis, opgestel deur 'n ad hoc-kommissie bestaande uit die lede van die SSK en SKG, is tydens die ringsvergaderings van 1996 behandel, en deur die loop van 1997 ook deur die kerkrade³⁷. Hierdie werkswyse - om oor die saak van kerkhereniging (en trouens alle ander kontensieuse sake) so wyd as moontlik te

konsulteer, sou in die toekoms die wyse en gesonde manier van doen van die Oos-Kaapse sinodale gebied word.

- Die Sinode van 1999 neem ook kennis dat hy by wyse van afgevaardigdes uit sy SSK verteenwoordiging geniet op *The Church Unification Coordinating Committee for the Eastern Cape* (CUCC), 'n nie-amptelike struktuur tussen die kerke in die NG-familie in die Oos-Kaap³⁸.

- Tydens dieselfde vergadering word 'n dringende versoek van die Sinode van Wes-en-Suid-Kaapland in behandeling geneem. Hiervolgens word die Oos-Kaapse Sinode genooi om saam met die Kaapse Sinode en die Kaaplandse Sinode van die VGK aan 'n konvent deel te neem om so die verenigingsproses tussen die kerke te probeer dien³⁹. Op aanbeveling van 'n tydelike kommissie besluit die vergadering om 'n afvaardiging te stuur⁴⁰. Die Sinode sou hierna by beide die konvente te Wellington (2002) en Brackenfell (2004) verteenwoordig word, en so ook deur sy moderatuurslede op die Uitvoerende Komitee van die Konvent vir Eenheid. Die toenemende sinodale betrokkenheid by die Konvent het die werksaamhede van die CUCC egter op die ys geplaas⁴¹. Gedurende 2006 sou die sinodale betrokkenheid na die Oos-Kaapse Konvent vir Eenheid verskuif⁴².

- Tydens die vergadering van 2003 spreek die Sinode hom ten gunste van 'n streekskonvent tussen die kerke in die NG-familie in die Oos-Kaap uit⁴³. Hierdie byeenkoms sou egter eers gedurende Maart 2007 te Cradock realiseer.

- Duideliker kon die Sinode van Oos-Kaapland haar begeerte rondom die aktuele saak van kerkhereniging nie uitspreek as wat sy in 'n eenparige besluit op Woensdag 22 Oktober 2003 geneem het nie⁴⁴. Die hoofmomente daarvan (agv die gebrek aan ruimte in hierdie artikel) was die volgende :

- *Die Sinode bevestig die NG Kerk se verbintenis aan die kerkherenigingsproses met al die kerke van die NG-Familie, asook sy dringende wens dat hierdie hereniging so spoedig as moontlik sal plaasvind*

³⁴ Handeling Sinode Oos-Kaapland (1995) p303, p411

³⁵ Handeling Sinode Oos-Kaapland (1995) p334

³⁶ Handeling Sinode Oos-Kaapland (1999) p34

³⁷ Handeling Sinode Oos-Kaapland (1999) p21, p42ev

³⁸ Handeling Sinode Oos-Kaapland (1999) p29

³⁹ Handeling Sinode Oos-Kaapland (1999)

p313ev

⁴⁰ Handeling Sinode Oos-Kaapland (1999) p402

⁴¹ Handeling Sinode Oos-Kaapland (2003) p30

⁴² Handeling Sinode Oos-Kaapland (2003) p22

⁴³ Handeling Sinode Oos-Kaapland (2003) p44

⁴⁴ Handeling Sinode Oos-Kaapland (2003) p205-206

- Die Sinode laat hom in sy besluite oor die kerkherenigingsproses lei deur die volgende oortuigings:

-- ons glo dat die hereniging van die Familie van NG Kerke noodsaaklik is omdat die Woord van die Here baie duidelik praat oor die belangrikheid van die eenheid van sy kerk

-- ons glo dat die liefde wat ons as gelowiges in Christus vir mekaar koester, ons dring tot kerkhereniging

-- ons glo van harte dat kerkhereniging ons ook gaan help om die roeping wat ons as kerke in Suider-Afrika het, beter te verstaan en uit te leef

-- ons glo dat die proses van kerkhereniging ons ook die geleentheid bied om 'n getuienis te lewer oor die vergewende, helende en vernuwende krag van die evangelie van Christus

- Die Sinode erken dat die VGK die belydenis van Belhar inbring in die kerkherenigingsproses en ons aanvaar dat die Belydenis van Belhar om daardie rede deel van die kerkherenigingsproses is

-- die Sinode aanvaar dat daar voorsiening moet wees dat die Belydenis van Belhar opgeneem word in die belydenisgrondslag van die nuwe kerk op 'n wyse wat die eenheidsproses op 'n positiewe manier sal dien

-- dit kan waarskynlik ten beste gedoen word deur 'n meer uitgebreide kerkorde-artikel oor die belydenisgrondslag van die nuwe kerk te skryf, waarin met vyf konsentriese kringe gewerk word: die eerste kring handel oor die Bybel, die basis van ons geloof en die finale toets vir alle belydenisskrifte; in die tweede kring is die ekumeniese belydenisskrifte wat ons met alle Christelike kerke deel; in die derde kring is die Drie Formuliere van Eenheid wat ons verbind aan die Reformasie; die vierde kring is eietydse belydenisskrifte wat die onderskeie kerke met hul saambring op die nuwe pad van eenheid; die vyfde kring is ander dokumente wat die kerke ook in 'n breër belydenisgrondslag opgeneem wil hê; in hierdie vierde en vyfde kringe word ruimte gelaat dat, hoewel lidmate van die nuwe kerk die bybelse basis van die geskifte aanvaar, nie almal hulleself op dieselfde wyse aan die belydenisaard daarvan gebonde voel nie

- Wat die eenheidstruktuur betref word die gewone presbiteriale struktuur van 'n gesamentlike algemene sinode, gesamentlike streeksinodes en gesamentlike ringe gevolg

-- ten opsigte van gemeentes word 'n spontane proses van herrangskikking voorgestel waarby plaaslike omstandighede en geleenthede 'n sterk rol sal speel, met die onderneming dat gemeentes nie van buite af in prosesse ingedwing sal word nie. Plaaslike kerkrade behou dus die

besluitnemingsbevoegdheid oor die inrigting van die plaaslike gemeente - in die besluit word rekening gehou met die unieke aard van gemeentes

-- die moontlikheid word ook oopgelaat vir 'n groep gemeentes wat besondere belange deel om 'n eie buitengewone verbandsvergadering (ring of sinode) byeen te bring wat kan rapporteer aan die breër verbandsvergaderings - hierdie spesiale groeperings vervang egter nie die gemeentes se inskakeling by die gewone ringe, sinodes en die algemene sinode nie

- Omdat die Sinode al die gemeentes in die ressort op die pad na kerkhereniging wil saamneem verbind hy hom aan 'n proses van oop gesprek, kommunikasie en raadpleging met die gemeentes.

- Na afloop van die vergadering van die Algemene Sinode van 2004 is op versoek van die Algemene Sinode besluit om die 15 besluite re kerkhereniging na die gemeentes en ringe te neem vir evaluering en terugvoer aan die moderamen van die Algemene Sinode. Dit is op ringsbasis in al die gemeentes en ringsvergaderings gedoen in die loop van die tweede helfte van 2005. Ook tydens die Buitengewone Sinode van 2005 is om ronde tafels hieroor gesprek gevoer. Die volgende response is tydens die vergadering verkry : 61,5% van die aanwesiges het geoordeel dat die besluite rondom die Belharbelydenis goed was; 92,3% het geoordeel dat 'n verenigde kerkverband van selfstandige plaaslike gemeentes goed is; 100% was gelukkig met die besluit dat gemeentes die reg behou om oor hul eie werksaamhede te besluit; 88,4% het saamgestem dat praktiese sake onderhandel moet word; en 65,4% was van oordeel dat die besluit oor parallelle sinodevorming goed was⁴⁵.

- 'n Lankgekoesterde ideaal realiseer op 2-3 Maart 2007 wanneer verteenwoordigers uit die onderskeie ringskommissies van die NG Kerk, VGK en RCA in die Oos-Kaap te Cradock in 'n konvent saamkom. By hierdie historiese byeenkoms word die leierskap van die drie kerke versoek om dringend aandag te gee aan die herstrukturering van ringsgrense en die indeel van gesamentlike ringe. Die uitkoms van hierdie ondersoek moet aan gemeentes en ringe voorgelê word vir kommentaar⁴⁶. Ook moet die buitelyne van 'n konsep-kerkorde aandag kry⁴⁷. Daar was

⁴⁵ Handeling Sinode Oos-Kaapland (2005) (buitengewoon) p40

⁴⁶ Sakelys Sinodale Kommissie Oos-Kaapland (19.04.2007) : Bylaag K : Notule O-K Konvent vir Eenheid

⁴⁷ Notule Ontwerpspan / Ad Hoc-

bykans onmiddellik vrug op hierdie byeenkoms : Die Sinodale Kommissie neem kennis dat 'n mini-konvent tussen die familiekerke in die Ring van Dordrecht gehou is, dat 'n gesamentlike byeenkoms in die Ring van Oos-Londen plaasgevind het, terwyl die VGK-ring te Port Elizabeth die drie NG-ringe tot gesprek genooi het⁴⁸.

- Die Sinodale Kommissie besluit om die besluite van die Algemene Sinode van 2007 re kerkhereniging tydens padberade gedurende Augustus 2007 aan die leraars en gemeenteleiers te kommunikeer. Die moderatuurslede word daarmee getaak, en die doel daarvan is om leraars te help om hul gemeentes oor kerkhereniging te konsulteer⁴⁹.

- Ook onderneem die Sinodale Kommissie om alles in die werk te stel om die Oos-Kaapse ringe van die NG Kerk in Afrika - wat tot op datum buite die Oos-Kaapse herenigingsgesprek gestaan het, by die toekomstige gesprekke en onderhandelinge te betrek. Pogings is al vir 'n geruime tyd lank aangewend, maar sonder sukses. Die vergadering onderneem om hom met nuwe energie en oorgawe hieraan te wy⁵⁰

Ek maak graag vier samevattende opmerkings :

☛ Uit die voorafgaande blyk duidelik dat die Oos-Kaapse Kerk steeds met groot erns poog om dit wat 150 jaar gelede verkeerd geloop het met omsigtigheid, maar ook met durf, weer goed te maak.

☛ Dit blyk uit sy besluite en aksies dat die wil van die Here in hierdie saak vir die Sinode baie duidelik is.

☛ Sy lojale dog nie onkritiese ondersteuning van die Algemene Sinodale besluite stempel sy handelinge.

☛ Ook die Sinode en sy leierskap se erns om sedert sinodestigting sy besluite deeglik na kerkrade en gemeentelede te kommunikeer en ook gemeentes deel te laat neem aan hierdie uiters belangrike maar ook sensitiewe gesprekke, val baie

duidelik op.

☛ Ook hierdie hoofstuk in die verhaal van die Oos-Kaapse NG Kerk lees lekker, en mag die Here ook hieraan 'n baie gelukkige einde gee!

Mag die Koning van die Kerk deur sy Woord en Gees ons verder in sy wil begelei, en mag Hy in en deur alles verheerlik word!

Saamgestel deur Hansie Schutte
CRADOCK

7 Augustus 2007

Moderatuursvergadering Sinode Oos-Kaapland
(31.07.2007) p1

⁴⁸ Notule Sinodale Kommissie Oos-Kaapland
(19.04.2007) p5

⁴⁹ Notule Dagbestuur Sinodale Kommissie Oos-Kaapland (26.07.2007) p2

⁵⁰ Notule Dagbestuur Sinodale Kommissie Oos-Kaapland (26.07.2007) p2